

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1266

Vragen van het lid **Driessen** (PVV) aan de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken over *het enorme corruptieschandaal bij het Global Health Fund* (ingezonden 27 januari 2011).

Antwoord van staatssecretaris **Knapen** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 1 februari 2011).

Antwoord Inleiding

Deze antwoorden dienen tevens als reactie op het verzoek van het lid Dijkers gedaan bij de regeling van werkzaamheden van donderdag 27 januari 2011

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Fraude kwelt Global Health Fund»?¹

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met deze berichten over het Global Fund to fight Aids, Tuberculosis and Malaria (GFATM).

Vraag 2

Is het waar dat 67 procent van het door het Global Health Fund aan een anti-aids programma in Mauritanië ter beschikking gestelde geld via vervalste documenten en andere fraudepraktijken verdwenen is?

Antwoord 2

De totale ondersteuning van GFATM aan Mauritanië bedraagt US\$ 16,5 miljoen. De Inspecteur Generaal van GFATM heeft diepgaand onderzoek ingesteld omdat bij controles problemen bleken te bestaan bij uitgaven in bepaalde categorieën. Het ging hier om een totaal bedrag van US\$ 9,6 miljoen, waarvan US\$ 6,7 miljoen (67%) door de Inspecteur Generaal als onrechtmatig zijn beoordeeld. Dit houdt in dat uitgaven waren gebaseerd op vervalste documenten, dat uitgaven onvoldoende met documenten waren gestaafd of dat fondsen waren uitgegeven aan activiteiten die niet in het goedgekeurde werkplan waren opgenomen.

¹ <http://www.viceversaonline.nl/2011/01/fraude-kwelt-global-health-fund/>

Vraag 3

Is het waar dat 36 procent van het geld voor een programma voor tuberculose- en malariabestrijding in Mali, alsook 30 procent van de subsidies verstrekt aan Djibouti verspild zijn?

Antwoord 3

Van de totale ondersteuning van US\$ 57,5 miljoen in Mali is inmiddels US\$ 11 miljoen onderzocht door de Inspecteur Generaal, omdat ook hier bij controles problemen bleken te bestaan. Het gaat in Mali met name om declaraties op basis van vervalste documenten voor trainingsactiviteiten. De Inspecteur Generaal beschouwt dat US\$ 4,3 miljoen onrechtmatig is uitgegeven (36%). In Djibouti bleek bij onderzoek door de Inspecteur Generaal dat bij US\$ 5,2 miljoen van de totale bijdrage van US\$ 18,4 miljoen (30%) uitgaven onvoldoende gedocumenteerd, en dus onrechtmatig, waren.

Vraag 4

Is het waar dat Nederland in de periode 2008–2010 maar liefst 200 miljoen euro aan het Global Health Fund heeft bijgedragen?

Antwoord 4

Ja.

Vraag 5

Deelt u de mening dat Nederland geen cent meer aan het Global Health Fund ter beschikking moet stellen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Allereerst wil ik benadrukken dat voor mij fraude en corruptie onacceptabel zijn. De zorgvuldige besteding van belastinggeld heeft mijn hoogste prioriteit en ik ben dan ook geschrokken van de berichten over misbruik van fondsen die door GFATM aan landen beschikbaar zijn gesteld. Dergelijke vormen van misbruik kunnen we niet tolereren.

GFATM heeft een «zero tolerance» beleid als het gaat om fraude en corruptie. Om zorgvuldig gebruik van fondsen te bewaken heeft de organisatie een onafhankelijke Inspecteur Generaal aangesteld. Deze voert diepgaande onderzoeken uit als uit de normale controle mechanismen, dan wel op basis van meldingen van klokkenluiders, aanwijzingen voor problemen naar voren komen. Ook voert de Inspecteur Generaal op eigen initiatief onderzoeken uit in landen, waarbij hij prioriteit geeft aan landen waar de corruptierisico's als hoog worden ingeschat (bijvoorbeeld op basis van informatie van Transparency International) en landen die grote hoeveelheden fondsen hebben ontvangen. Als uit deze onderzoeken blijkt dat er aanwijzingen zijn voor onrechtmatige uitgaven, volgt ook hier een diepgaand onderzoek. Bij dergelijke onderzoeken gaat de stofkam door alle administratie en wordt bonnetje voor bonnetje gecontroleerd. Inmiddels heeft de Inspecteur Generaal uitgaven in 33 landen onderzocht met een totale omvang van US\$ 3,5 miljard. De door u aangehaalde fraudegevallen zijn naar voren gekomen uit deze onderzoeken.

Als onrechtmatige uitgaven worden vastgesteld volgt vanzelfsprekend een respons. In samenwerking met nationale autoriteiten wordt strafrechtelijke vervolging ingezet, zo zijn inmiddels in Mali al vijftien personen die betrokken waren bij deze fraude gevangen gezet. Onrechtmatige uitgaven worden vanzelfsprekend teruggevorderd. Financiering wordt stopgezet en GFATM zoekt naar andere organisaties om de uitvoering van programma's voort te zetten.

De Inspecteur Generaal rapporteert regelmatig over zijn bevindingen aan het bestuur, waarin Nederland vertegenwoordigd is. Het bestuur bespreekt deze bevindingen en de maatregelen die zijn getroffen. Deze maatregelen zijn niet alleen landenspecifiek, zoals hierboven beschreven, maar ook algemeen. De geconstateerde fraude met trainingsprogramma's heeft bijvoorbeeld geleid tot een wereldwijde bevrozing van trainingsactiviteiten om betere controlemechanismen in te kunnen bouwen. Ook adviseert de inspecteur Generaal het GFATM secretariaat en het bestuur over aanpassingen in procedures om risico's op fraude en corruptie te verkleinen. In 2010 zijn secretariaat en bestuur aan een ambitieus hervormingsprogramma begonnen dat er niet alleen op gericht is om GFATM beter te laten aansluiten bij processen op

landenniveau maar ook om controlemechanismen verder te versterken. Ook deze maatregelen zijn gebaseerd op bevindingen en aanbevelingen van de Inspecteur Generaal.

Aangezien transparantie een kernbeginsel van GFATM is, zijn alle stukken, inclusief de rapporten van de Inspecteur Generaal, beschikbaar op de website. De berichten die de afgelopen dagen via Associated Press in de media zijn verschenen, zijn gebaseerd op informatie die beschikbaar is op de website van GFATM.

Wij hebben in het bestuur direct onze grote zorgen uitgesproken over de fraudegevallen die zijn ontdekt en hebben aangedrongen op een stevige reactie. Het GFATM heeft naar onze mening correct en kordaat gehandeld. Het GFATM houdt zich op strikte wijze bezig met corruptiebestrijding: actieve opsporing, onmiddellijke repercussies (waaronder strafrechtelijke vervolging en terugvordering van fondsen) en een hoge mate van transparantie. De functie van de Inspecteur Generaal heeft hierin een centrale rol.

Door geen cent meer aan GFATM te geven, zoals u suggereert, zou GFATM als het ware gestraft worden voor de actieve inzet om corruptie te bestrijden en haar transparantie hierover. Ik vind dat we daarmee een verkeerde boodschap afgeven. Vanzelfsprekend zullen we alle ontwikkelingen scherp blijven volgen en blijven aandringen op strikte controle mechanismen. Overigens hecht ik er aan u te melden dat GFATM sinds de lancering in 2002 goede resultaten heeft bereikt. In December 2010 meldde het Fonds dat dankzij GFATM inmiddels 3 miljoen mensen worden behandeld met aidsremmers, dat 7,7 miljoen mensen zijn behandeld voor tuberculose en dat 130 miljoen bednetten zijn verspreid voor de preventie van malaria. Dankzij steun van GFATM zijn miljoenen voortijdige sterfgevallen voorkomen.